

А.М. Головня,

учитель початкових класів Чорнобаївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №1 Чорнобаївської районної ради Черкаської області

ПТАХИ - ПЕРНАТІ ДРУЗІ ЛЮДИНИ

РОЗРОБКА ІНТЕГРОВАНОГО УРОКУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ПРЕДМЕТА «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ». 2 КЛАС (ЗА ПРОГРАМОЮ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ПІД РЕДАКЦІЄЮ Р. Б. ШИЯНА)

Тема. Звуки. Букви. Склад, наголос.

Мета:

- удосконалювати знання учнів поділу слів на склади, розміщення слів в абетковій послідовності, визначення наголошеного і ненаголошеного складу, поділ звуків на тверді й м'які, дзвінкі й глухі; закріплювати вміння групувати предмети, аналізувати та узагальнювати;
- розвивати зв'язне мовлення, пізнавальні здібності, екологічну грамотність, емоційний інтелект;
- сприяти розвитку соціальної, громадянської, здоров'язбережувальної, інформаційно-комунікаційної компетентностей;
- виховувати любов до природи, турботливість у ставленні до птахів.

Очікувані результати:

Учень / учениця аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений та ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки) [2 МОВ 5-4.1-1]; порівнює власне мовлення з мовленням інших (швидкість, вимова звуків і наголошування слів) [2 МОВ 5-4.1-2]; знаходить у художніх текстах виразальні засоби мови і пояснює їхню роль [2 МОВ 5-4.1-5]; знаходить у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) і доводить доцільність їх використання для досягнення мети спілкування [2 МОВ 5-4.1-6]; утворює відповідні граматичні форми слів для поширення або ускладнення речення [2 МОВ 5-4.1-7]; розрізняє різні види текстів (розповідь, опис) і пояснює їх призначення [2 МОВ 5-4.1-9]; творить нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує частини слова) [2 МОВ 5-4.2-1];

Обладнання: мультимедійна презентація, предметні малюнки (птахи), картинки до малюнквого диктанту, картки для перевірки вибіркового списування, снігова кулька, картки для творчої роботи, вправи «Карусель», екологічне панно.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

1. Організація класу

Учні.

Доброго дня тобі, небо блакитне!
Доброго дня тобі, сонечко світле!
Доброго дня вам, сніжинки тендітні!
Доброго дня вам, гості привітні!

Вчитель.

Дзвінок пролунав веселий
Дружно всіх вас кличе в клас.
Станьте діти всі рівненько,
Посміхніться всі гарненько.
Настрій на урок взяли,
Працювати почали.
Спочатку сідає – краса,
А потім – сила

Вправа «Криголам»

Учитель. Сьогодні на уроці присутні гості – вчителі. Тож подолаємо кригу відчуженості.

В - вимогливі, виховані, ввічливі, важливі, веселі, вмілі, витончені, вправні, відчайдушні.

Ч - чемні, чесні, чарівні, чуйні, чудові, чутливі.

Т - творчі, тактовні, толерантні, трудолюбиві, товариські, терплячі.

Е - енергійні, елегантні, ерудовані.

Л - люблячі, ласкаві, лагідні, люб'язні.

І - ініціативні, імппульсивні, інструктивні.

Який розділ ми закінчили вивчати? Звуки. Букви. Склад. Наголос.

2. Оголошення завдань уроку.

Учитель. Сьогодні ми на уроці повторимо і узагальнимо вивчене про звуки і букви, склад, наголос.

Читання з дошки теми уроку.

3. Повторення і узагальнення вивченого.

Мікрофон.

Учитель. Повторимо вивчене про звуки і букви:

- Сукупність літер розміщених в певній послідовності... (алфавіт).
- Звуки бувають... (голосні і приголосні).
- Голосних звуків в укр. мові... (6).
- Голосні звуки бувають... (наголошені і ненаголошені).
- Приголосні звуки бувають... (тверді й м'які, дзвінкі й глухі).
- Голосний звук, який вимовляється з більшою силою голосу, називається... (наголошений), решта... (ненаголошений).
- Слова переносяться з рядка в рядок... (по складах).
- М'якість попередніх приголосних позначають такі букви... (і, я, ю, є, ъ).
- М'який подовжений звук на письмі позначається... (двома однаковими буквами).
- Буква «щ» завжди позначає... (2 звуки).
- При переносі буквосполучення «дж, дз»... (не можна розривати).

1) Орфоепічна (звукова) розминка

Учитель. Наші вушка чують ...звуки. Тож перевіримо чи гарно ви чуєте звуки і чи розрізняєте їх:

а) Заміни у слові перший приголосний звук на інший приголосний звук, щоб утворилося нове слово.

Рік, сік, вік, тік, бік, лік, Дік, пік...

Мак, бак, гак, жак, лак, рак, сак, так...

б) Заміни у слові голосний звук, щоб утворилося нове слово.

Лис - ліс, сом - сам - сім - сум, соло - сало, рис - ріс, сак - сік - сук, лук - лак, рік - рак, кіт - кат, бік - бак...

в) Заміни дзвінкий звук на парний глухий звук, щоб утворилося нове слово.

Злива - слива, жити - шити, гуля - куля, гори - хори, бити - пити, дітки - тітки, джин - чин, гава - кава, зуб - суп, жив - шив...

г) Додай один звук: або приголосний або голосний. Утвори нове слово.

Лід - плід, мак - смак, рак - грак, їжа - їжак, кіт - кріт, коса - косар, коза - козак, кава — Клава, лін-млин...

2) Словникова розминка. За ознакою підібрати назву предмета:

- Голосисті, дзвінкоголосі, співочі, корисні, стрімкі, кочуючі, перелітні, осілі... (птахи)

- Надійний, щирий, добрий, співчутливий, порядний, милосердний, відданий... (друг).

Учитель. Зверніть увагу на ці два слова Друг, птахи. Чи можна якимось чином пов'язати між собою ці слова?

Так.

- Птахи - наші друзі.

- Чому птахів називають друзями людини?

(лікують дерева від шкідників, звеселяють своїм співом, довіряють людині)

Читання з дошки.

Отже, темою нашої розмови є «Птахи - пернаті друзі людини»

Інформація на замітку! Пернаті - покриті оперенням.

1). Каліграфічна хвилинка

Загадка

Одягли собі пташки
Червоненькі фартушки.
Значить, сніг і холоди
Наближаються сюди.
Подивіться у дворі
В чорних шапках... (снігурі)

2). Хвилинка ерудита(походження слова снігур)

а) Ім'я своє снігур дістав від слова «сніг». Адже ці пташки за народним повір'ям перші вісники зими і снігу.

б) Вірш «Снігурі» Дмитро Білоус

В лісі, в скверах, на алейках,
Птиці в чорних тюбетейках.
-Прилетіли снігурі!
-Це зима на порі...
Ой, які вони цікаві:

По-смішному величаві.
Кажуть, якщо їх нема,
То не скоро ще зима...
Сірі та червоногруді
-Дю-дю-дю,-гукають,-дю-ді...
А самі аж із тайги
Принесли до нас сніги...

От за це ми їх із вами

Й називаєм снігурами.

3). Хвилинка каліграфії

С н н і і г г у у р - снігур.

- З'єднання - середнє
- Письмо в повітрі
- Письмо в зошитах

4. Творча диференційована робота.

- (На партах учнів лежать малюнки снігурів з різнорівневими завданнями).

- В - 1 Звуко-буквений аналіз (снігур)

- Букв - б(ес, єн, і, ге, у, ер.)
- Звуків - б(С - приголосний, твердий, глухий)
- (Н - приголосний, м'який, дзвінкий)
- (І - голосний, ненаголошений)
- (Г - приголосний, твердий, дзвінкий)
- (У - голосний, наголошений)
- (Р - приголосний, твердий, дзвінкий)

- Складів - 2

- В - 2 Слова – родичі (снігур)

- Снігур, сніг, сніговики, Снігурка, сніжинка, снігова, сніговиця, підсніжник, сніговий.

- В - 3 Назви – ознак (снігур)

- Снігур(який?)невеликий, гарненький, яскравий, осілий, солідний,

- величавий, зимуючий, пишний, червоногрудий.

- В - 4 Назви дій (снігур)

- Снігурі(що роблять?)прилітають. Оживляють.

Перегукуються.

- Збираються. Ховаються, метушаться.

Живляться. Поступаються.

- Тримаються. Оселяються. Звивають. Виводять.

Прикрашають

- В - 5 Речення. Зв'язок слів у реченні

- Червоногруді снігурі ласують ягодами горобини.
- Снігурі(що роблять?)ласують
- Снігурі(які?)червоногруді
- Ласують(чим?)ягодами
- Ягодами(чого?)горобини.
- Дод. зав.
- Розповідне речення переробити у запитальне:
- Чим ласують снігурі?
- Хто ласує ягодами горобини?
- Розповідне речення переробити у спонукальне

- Снігурі, ласуйте ягодами горобини.

Снігурі, прилітайте до нас взимку.

В - 6 Сенкан

Снігурі.

Червоногруді, зимуючі.

Метушаться. Оселяються. Оживляють.

Зграйка снігурів сидить на горобині.

Снігурі - супутники зими.

Снігурі.

Яскраві, величаві.

Прилітають, оселяються, прикрашають.

На дереві палають як вогні.

Вісники снігу й зими.

Порівняння снігурів:

- Яскраві плями посеред зими.
- Немов червоні яблука.
- Палаючі вогники.
- Як ліхтарики.
- Як зоря.
- Наче жар.
- Живі зимові квіти на голіх гілках.

5). Творчий диктант - записати назву птаха, про якого йде мова:

- 1) Який птах вигодує пташенят взимку? (шишкар)
- 2) Який птах є символом любові і вірності? (лебідь)
- 3) Який птах є символом миру? (голуб)
- 4) Який птах є символом України? (лелека)
- 5) Який птах є санітаром лісу?(дятел)
- 6) Який птах на своїх крилах приносить весну?(шпак)

(Діти записують назви птахів у зошитах)

Запитання:

- 1) У назві якого птаха букв більше ніж звуків?(лебідь)
- 2) У назві якого птаха голосних і приголосних звуків однакова кількість?(лелека)
- 3) У назві якого птаха є лише дзвінкі приголосні звуки?(голуб, лебідь)
- 4) У назві якого птаха є лише глухі приголосні звуки?(шпак)

6). Гра «Зміни слово» за методикою «Навчання в русі».

7). Гра « Пограємо в сніжки».

Учитель. Я кидаю вам снігову кульку і називаю один предмет , а ви повертаєте мені кульку і називаєте слово. Що означає багато предметів.

- Ластівка, шпак, журавель, стриж, лелека, курка, соловей, дрізд, одуд.

Назвіть зайвого птаха, (курка) Чому?

Свійський птах.

Що об'єднує усіх птахів? Перелітні.

8). Фразеологічна хвилинка

Учитель. Які крилаті вислови ви знаєте з словом курка?

Мокрий як курка, розуму як у курки, кури не клюють, курям на сміх, пише як курка лапою.

9). Гра «Розшифруй». Робота в парах.

Завдання: розшифрувати слова - назви птахів слова – анаграми.

І варіант. Сигу, билуго, ліравжу, бцірого.

(Гуси, голуби, журавлі, горобці)

Хвилинка ерудита.

Учитель. Цим птахам поставлені пам'ятники.

Гуси врятували Рим від ворогів. Голуби в роки Великої Вітчизняної війни були зв'язковими, врятували багато людей від смерті. Горобці врятували людей Америки від голоду, адже саме горобці поїли і гусинь, яка напала на урожай. Журавлі увіковічують пам'ять воїнів - солдатів, що загинули в роки Великої Вітчизняної війни.

ІІ варіант Завдання. Вставити пропущені букви, що позначають голосні звуки.

Б*рк*т, ж*р*в*ль с*р*й, др*ф*, л*л*к* ч*рн*й (беркут, журавель сірий, дрофа, лелека чорний).

Хвилинка ерудита

Учитель. Що об'єднує слова дрофа, беркут, журавель сірий, лелека чорний. (Ці птахи занесені до Червоної книги)

10). Вправа «Карусель». Розмістити слова назви птахів за абетковою послідовністю. Рухатимуться учні другого варіанту. Одначасно буде в русі 3 каруселі:

• **1 ряд:** птахи водойм(лебідь, чайка, крижень, гуска,) (гуска, крижень, лебідь, чайка).

• **2 ряд:** птахи лісів(соловей, зозуля, дрізд, одуд) (дрізд, зозуля, одуд, соловей)

• **3 ряд:** птахи степів(куріпка, перепілка, дрофа, жайворонки)

• (дрофа, жайворонки, куріпка, перепілка)

Запитання: Як можна об'єднати птахів за місцем їх проживання?(птахи водойм, лісів, степів)

11). Робота з підручником (вправа 179)

Вибіркове списування:

1 варіант - випише слова де потрібно вставити апостроф (солов'ї, ластів'ята, в'ють, м'якої)

2 варіант - випише слова де пропущена буква що позначає знак м'якшення(співають, носять, дзьобах, вивелись, маленькі)

Запитання:

- Коли ставиться апостроф у слова?

12). Гра «Розсели птахів до своїх годівничок»

Перелік птахів: чиж, сич, шпак, грак, щиглик, сойка, одуд, ремез, ворона, горобець, сорока, синиця, жайворонки.

1 годівниця - назви птахів, що складаються з одного складу(односкладові) (чиж, сич, шпак, грак)

2 годівниця - назви птахів, що складаються з двох складів(двоскладові) (щиглик, сойка, одуд, ремез)

3 годівниця - назви птахів, що складаються з трьох складів(трискладові) (ворона, горобець, сорока, синиця)

Запитання:

• До якої годівнички насправді зможуть прилетіти птахи?(до 3)

• Чому?(бо ці птахи осілі(зимуючі))

• Яку пташку ви не поселили до жодної з годівниць?(жайворонки)

• Чому?(це чотирискладове слово)

Хвилинка цікавинка

- Якої пташки гніздо нагадує рукавичку?(ремез)

Рекорди птахів:

Учитель. Діти, а ви чули, щось про книгу «Рекорди Гіннеса»?

(В цю книгу записують тих, хто виконує щось найкраще від усіх на світі) Ось уявіть, що ми зараз читаємо сторінки з цієї книги про птахів:

1. Хто найвище літає?(Гриф)

Найвище всіх літає - гриф. (Висота польоту сягає до 11тисяч км.)

2. Хто найшвидше літає?(Сапсан)

Найшвидший птах у світі -сапсан.(Розвиває швидкість до 200 км/год)

3. Який птах найважчий?(Страус)

Найважчий птах у світі - страус.(Маса тіла може сягнути до 500кг)

4. Яка пташка найменша?(Колібри)

Найменша в світі пташка-колібри.9(Вага - 1,6гр. Ріст 5,7см.)

Завдання:

У назвах птахів визначити наголошений склад, та поставити наголос. Гриф, Сапсан, Страус, Колібри, Назвіть наголошений 1 2 3 склад

13). Творча робота за екологічним панно.

Гра «Підзорна труба».

Назвати всі предмети.

Що ви бачите?(дерево, дупло, трава, замети, стовбур, гілля)

Кого ви бачите?(снігура)

Гра «Об'єднайко».

Розгадати таємницю: як предмети пов'язані між собою, (снігові замети, веселий снігур, трава під снігом, білка в дуплі)

Ігри з чарівниками: «Я нюхаю», «Я слухаю», «Я відчуваю на дотик», «Я відчуваю на смак».

• Що на малюнку можна понюхати? (Тут пахне морозна свіжість, чисте повітря, суха трава)

• Які звуки можна почути ?(Я чую, як...співає снігур, рипить сніг, завиває хурделиця, падають сніжинки, шелестять трави, листя, тріпоче крильцями снігур...)

• Що можна відчути на дотик? (Коли я торкаюся руками...холодний сніг, шорстке листя, гладенька кора., м'якеньке пір'ячко...)

• Що можна відчути на смак? (Я відчуваю на смак...)

Ігри з чарівниками часу.

• Що було в минулому?(Осінь. Різнобарвне листя, суха трава, росли гриби, білка готувала запаси, снігура не було,)

• Що буде в майбутньому?(Весна. Зелена трава, листя, квітнуть квіти, пурхають метелики, повзають жучки, світить сонечко, птахи висиджують пташенят)

14). Робота з підручником(вправа 180)

1. Учень читає виразно вірш Павла Глазового «Шпак»

2. Запитання:

- Що корисного робив шпак у саду?(щебетав, співав, черв'яків хапав)

- Якої шкоди завдав шпак саду?(з десяток ягід поклював)

- Що сталося з садом, коли рука людини вбила шпака?(гусинь знищила плоди і листя)

- Яка головна думка цього вірша? Зачитайте її.

Хто друга покарає, собі самому зробить зло.

Завдання: спишіть головну думку вірша в зошит.

1 варіант - підібрати до слова «друг» слова близькі за значенням(товариш, побратим, приятель).

2 варіант - підібрати до слова «зло» слово протилежне за значенням (добро)

Слова вчителя. Птахи - це окраса природи. Кожен полюбляє милуватися ними та слухати їхні мелодійні співи. Іноколи пташки шкодять тим, що поїдають вишні, виноград та інші ягоди. Проте, їх треба берегти, бо це також добрі помічники людини у збереженні врожаю. У природі в кожній живої істоти є важлива роль, а людина повинна дбати про них.

1-й учень

Коли потраплю на пташиний збір,

То інтереси їх я буду захищати.

Права їм дам найкращі на землі,

Щоб високо вони могли літати.

2-й учень

Від соловейка виступлю і я.

Ми знаєм, як чудово він співає.

Пора йому присвоїти звання,

Нехай чарує нас й ніколи не зникає.

3-й учень

Ще слово я за лебедів скажу,

Вони цінують вірність і кохання.

Нехай у парі проживуть життя,

Щоб браконьєр не вбив їх на світанні.

Ці птахи ніжні, наче білий цвіт,

Милують око щирою красою.

Нехай живуть, не знаючи журби,

Людей дивуючи всіх вірністю й любов'ю.

4-й учень

А я лелеку буду захищати,

Що в'є гніздо біля моєї хати.

Нехай ніхто ніколи у житті

В них не посміє хоча б раз стріляти.

Ці птахи милі спокій беруть,

Дарують мир і злагоду в родині.

Всі учні разом:

Не смійте, люди, їх сполохати хоч раз,

Щоб не наклепав журби в свою країну.

Підсумок

1 Вправа «Пташечка звеселяє співом»

(Вчитель озвучує фрази. Учні підводяться, коли на них «падає сніжок»)

- Пташка звеселить співом тих, хто був уважний на уроці.
- Пташка звеселить співом тих, хто гарно працював на уроці.
- Пташка звеселить співом тих, хто дізнався про щось нове на уроці.
- Пташка звеселить співом тих, кому є що розповісти про сьогоднішній урок.
- Пташка звеселить співом тих, хто буде берегти й охороняти природу.
- Пташка звеселить співом тих, кому сподобався урок.

Рефлексія

- Який настрій?
 - Що сподобалося на уроці?
 - Про що хотіли б дізнатися більше?
- Домашнє завдання

Учитель. За вашу чудову працю дарую вам на згадку снігурів із написаними на них (диференційованими) домашніми завданнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/87-2018-%D0%BF>
2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyyan.pdf>
3. Одинцова Г., Кодлюк Я. Цікавинки на уроках рідної мови. Тернопіль: Підручники і посібники. 2003. 127с.
4. Дівакова І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах. Тернопіль :Мандрівець, 2012. 180 с.

Н.М. Корж,

учитель початкових класів, вчитель-методист Медведівського ліцею імені Максима Залізняка Медведівської сільської ради Черкаської області

ЗАДАЧІ ЗА СЮЖЕТАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК

МЕТОДИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ УЧНІВ 1 КЛАСУ

Народна творчість – невичерпне джерело духовності, християнської моралі, дієвий засіб впливу на свідомість дитини. І особливе місце у становленні особистості посідають казки. Казкові персонажі захоплюють, дитина ними пишається або засуджує їхні вчинки, радіє і хвилюється разом з героями. Як би там не було, а байдужим не залишається ніхто. Казки стають для дитини найкращими друзями і порадиниками, очищають душу і пробивають джерельця доброти і любові до світу, в якому так багато жорстокості, ненависті, зла. Через все життя людина проносить щемливий спогад про ті далекі дитячі почуття. Тому вчителів варто заповнити світ дитинства барвистими враженнями, дбати, щоб процес навчання не обтяжував, а захоплював учнів сповна. І допоможуть у цьому казки.

У 1 класі діти ознайомлюються з поняттям «задача», її будовою, навчаються встановлювати взаємозв'язки між даними і невідомими величинами, шукати розв'язання. Задачі на сюжети відомих казок – найдоступніший і найцікавіший для дітей матеріал. Якщо казка невідома, то це спонукає дитину до її прочитання. Так, крім математичних компетентностей формується інтерес до читання, здійснюються міжпредметні зв'язки. Навчання наповнюється цікавим змістом. Дитині варто донести мораль казки, бо вона і навчає, і розвиває, і виховує.

Можна запропонувати :

- скласти аналогічну задачу;
- скласти обернену задачу;
- скласти задачу за розв'язком;
- поставити питання до задачі;
- скласти задачу за малюнком, схемою, коротким записом.

Пам'ятаймо, що успішне оволодіння вмінням розв'язувати задачі допоможе дитині в майбутньому долати життєві труднощі.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА «КУРОЧКА РЯБА»

Жили-були дід і баба. Була у них курочка Ряба. Знесла курочка яєчко, та не просте, а золоте.

ЗАДАЧІ

1. Знесла курочка 3 золотих яєць, а простих – на 4 більше. Скільки простих яєць знесла курочка?
2. Знесла курочка 3 золотих яєць і 7 простих. Скільки всього яєць знесла курочка?
3. Знесла курочка 10 яєць. Серед них 3 золотих. Скільки простих яєць знесла курочка? Яке ваше ставлення до курочки? Складіть свої задачі про курочку?

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА «ЛИСИЧКА-СЕСТРИЧКА ТА ВОVK-ПАНІБРАТ»

Здорові були, бабусю! З неділею...Позичте мені вогню, я вам відслужу.

- Добре, Лисичко-сестричко. Сідай, погрійся трохи, поки я пірижечки вийму з печі.

ЗАДАЧІ

Спекла бабуся 8 пірижків із маком, а з сиром – на 3 менше. Скільки спекла бабуся із сиром пірижків?

Бабуся спекла 6 пірижків із маком і 4 із сиром. Скільки всього пірижків?

Бабуся спекла 10 пірижків. 1 пірижок дала Лисичці. Скільки пірижків залишилось?

Увійшов Вовк у ліс та й каже:

- Рубайся, дерево, криве й криве. Рубайся, дерево, криве й криве.